

Goudana

7. De kraamkamer van Erasmus (of toch niet?)

Paul H.A.M. Abels

Gouda en Rotterdam hebben in 2006 een jaarlang getwist over de vraag waar de grote humanistische geleerde Desiderius Erasmus het eerste levenslicht heeft gezien. Dat hij zichzelf zijn leven lang 'Rotterdamus' heeft genoemd, dat wil zeggen afkomstig uit Rotterdam, weerhield de Gouwenaren er niet van deze bewering in twijfel te trekken. Want waarom zouden wij de goede man op zijn woord (en geschrift) geloven? Heeft hij er niet alles aan gedaan om zijn 'smuikgeboorte' als zoon van een pastoor en diens huishoudster voor zijn omgeving en voor het nageslacht te versluieren? Vandaar dat de Gouwenaren het zeer wel mogelijk achten dat Erasmus wel degelijk in hun stad werd geboren om daarna enige jaren als een Mozes in het mandje 'verstopt' te worden in het toen nog onaanzienlijke 'Maasstadje'.

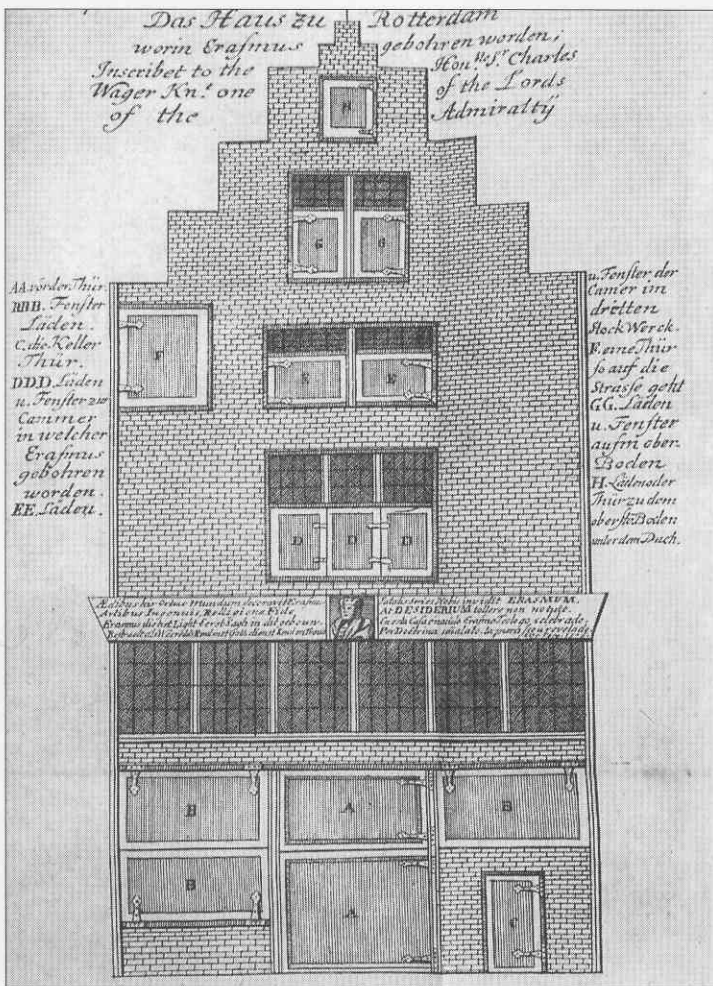
Toch zijn er door de eeuwen heen verschillende historici geweest voor wie de geboorteplaats van Erasmus zonder meer vaststond. Dat bleek mij maar weer eens toen ik onlangs de hand wist te leggen op een Duitse vertaling van een Engelse biografie van Erasmus uit de achttiende eeuw. Deze biografie, van de hand van Samuel Knight (1675-1746), heeft als titel *Das Leben des fùrtrefflichen Erasmi von Rotterdam*. De Duitse vertaling werd verzorgd door Theodoro Arnold.

Het boek is in 1736 uitgegeven in Leipzig door Johann George Löwe. De oorspronkelijk Engelse editie verscheen tien jaar eerder in Cambridge. Ook Samuel Knight stelt zich op het standpunt dat er geen enkele twijfel kan bestaan dat de wieg van Erasmus in Rotterdam stond. Hij hecht niet alleen zeer veel waarde aan Erasmus' eigen woorden hierover, maar ook aan de inspanningen die Rotterdam zich van meet af aan heeft getroost om de gedachtenis aan zijn geleerde zoon levend te houden. Knight wijst niet alleen op het bekende standbeeld, maar ook op het veronderstelde geboortehuis van Erasmus dat volgens hem niet voor niets de volgende tekst op de gevel droeg:

*In dit Huys is geboren Erasmus vermaart
Die Gods woord uitverkooren, ons wel heeft verklaart
Erasmus die het ligt eerst zag in dit gebouw,
Bestraalt als Werelds rond met Godsdienst, Konst en Trouw*

Het boek 'Das Leben des fùrtrefflichen Erasmi von Rotterdam' van Samuel Knight in de Duitse vertaling van Theodoro Arnold (1736).

Tekening van het geboortehuis.

zorgvuldig gecultiveerd als *lieu de memoire* (herinneringsplek) aan de door haar toegeëigende zoon. Daadwerkelijk bewijs of een uitspraak van Erasmus dat hij het levenslicht in dit huis aanschouwde, is er echter niet. Laat staan dat zijn kraamkamer met zekerheid aangewezen zou kunnen worden. In dit opzicht was voor Samuel Knight vooral de wens de vader van de gedachte. Gouda kan dus nog steeds hoop blijven houden.

Waarde

Het boek van Samuel Knight over ERASMUS is vooral waardevol vanwege de twintig fraaie kopergravures in het boek, waaronder die van het geboortehuis. Ook de fontispiece (titelbladgravure) is zeer de moeite waard. Die toont een portret van Erasmus, geëst door G. Vertue naar het bekende portret van Erasmus van de hand van Holbein. Zeldzaam is het werk niet. Zowel de oorspronkelijke Engelstalige versie, als de Duitse vertaling worden nu en dan op veilingen en bij antiquariaten aangeboden. Door het plaatwerk zijn de prijzen niet misselijk. De Engelse versie wordt via internet aangeboden voor respectievelijk 875 dollar en 295 pond, terwijl voor de Duitse versie 520 Euro moet worden neergeteld. Een Nederlandse editie van dit werk is nimmer verschenen.

De bijzondere waarde die dit woonhuis voor hem heeft, onderstreept Knight door de opname van een uitvouwbare tekening van de voorgevel van dit pand. Op deze tekening weet hij zelfs exact aan te geven in welke kamer Erasmus geboren werd. Bij de letters DDD vermeldt hij: *Fenster zur Cammer in welcher Erasmus geboren worden* [Raam van de kamer waarin Erasmus geboren werd]. Hier zouden we dus te maken hebben met de kraamkamer van Erasmus, in een huis dat stond aan de voormalige Wijde Kerkstraat nabij de plek waar nu zijn standbeeld staat. Het huis zelf is verloren gegaan bij het bombardement van mei 1940.

De ouderdom van het geboortehuis van Erasmus staat niet vast. Wel is bekend dat grote aantallen mensen uit binnen- en buitenland al vanaf eind zestiende eeuw een bezoek aan het huis brachten. Samen met het standbeeld, waarvan de eerste versie al in het midden van de zestiende eeuw werd opgericht, werd het huis door de stad Rotterdam